

R. P. Kalemcarian (Armenian) 509

ԲԱՍՏԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշխարիոյ համար	12 Թր.
Տարեկան	6 "
Վեցամսեայ	3 "
Արսասահմանի համար տարեկան	15 "
Վեցամսեայ	8 "
Անկերիկայի համար	3 սյր.
Տարեկան	1.50 "
Վեցամսեայ	0.75 "

Ծանուցում տողը առաջին երեսին համար 40 ս. հսկ վերին երեսին համար 20 սակրիս է. երեսին առաջին անգամ համար 20 0/0 գեղջ կրչի վրայ

Վանայի համար ձեռք 10 սակրիս

ՇԱԲԱԹ

ՈՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ԲԱՆՍՏԱՆԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԻՂՐ ՏՈՒԹՅՈՒՆԻ ՉՈՐԵՎՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԵՄԻՍԻՍՈՒՆ

Mechhambetovskaya Vienne

Редакция на вѣстникъ "Шаржумъ" Варна

Redaction du journal "Charjoum" Varna (Bulgarie)

Արսասահմանի համար ձեռք
(20 ԱՆԿՆԻՄ)
Պուշխարիոյ համար ձեռք
(15 ԱՆԿՆԻՄ)

«ՇԱԲԱԹ»-Ի ԲԱՍՏԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒԹՅԱՆ ԲԱՍՏԱՆԿԱՆԸ ՊԵՏՔ ԵՒ ԿԱՆԿԱՎ ԿՆՍՐԷ

ՀԱՅ ՀԱՐՈՒՍՏԻՆ

Ո՛վ հայ, հարուստ, երբ վայելես լիառատ, ձեռք սեղանիդ խորտիկները համադամ, եւ երբ գինեոյ կարմիր բաժակն անարատ, Ձեռքիդ հըրճելու սրահներուդ մէջ փարթամ:

Երբ յափրացած՝ շնչնեղ քով փառուկ Հագիդ դիպակ, ոտքիդ ներքե գորգեր թաւ, Ծոյլ երկննաս գիւտնիդ մէջ քու փափուկ Ու քու ձողիդ ճախրէ յոյսին մէջ անբաւ:

Երբ՝ դուռն որ՝ այս պահուս կան եւ շատ կան, Հայ ազգասեր կարօտ հացի օրեկան, Պապտիդ տակ, փողոցին մէջ մը թասուսեր:

Երբ՝ պահ սը, ո՛վ դուռն հարուստ, լեծ հայ զոյ, Թափառական, բոպիկ կի՛նը մերկ, դողոյ՛լ, Որ դեռ այսօր պատիդ ներքե կարտասուէր:

Վհես

ուսգրեցի այս կազմուրիչ խօսքերը՝ առօր պէտք չիկայ ընտել, քանի որ գործը մէջ տեղն է իր բովանդակ վստաութեամբը: Եւ պատակ է միայն արտաստանի մեր ազնիւ արկիւններուն ու պարտներուն թարմ ու կենդանի օրինակ մը տալ թէ՛ — օտարները հայ դատին համար ոչ միայն կաշխատին, այլեւ կզգան մեր դժբախտ քոյրերուն ու եղբայրներուն ցաւերը եւ կուլան:

Մեր ոճրագործ անտարբերութեան դէմ՝ օտարներուն դէպի հայ տառապանքը ցոյց տուած այս համակրանքը փառաւոր ապուսակ մըն է զգացողին համար...

Այո՛, ունինք տարր մը, որ կը ճանչնայ հայ իրականութիւնը, կզգայ, կըմբռնէ անոր ամբողջ տխուր կողմերը. գիտէ որ վէճերը կը վազէ, դարձանի պէտք ունի եւ միակ կազմուրիչ դարձանը յեղափոխութիւնն է, զէնքն է որուն պէտք է ուժ տալ. Բայց դժբախտութիւնը հոն է, որ ԻՍՏԻՂ կը պակսի:

Անգին կայ սակայն խոշոր վանգուածը տպաւոր հարուստներու, որ այդքանն ալ չընենք...

Բացէ՛ք, կարգացէ՛ք ո՛րոշակին Փետրուարի համարը, որ նորէն հայաստանցիին արիւն արցունքովը գրուած է:

Որքան պէտքերը սխալմամբ թիք կերպով առաջ կերթան, որքան հայ դժբախտութեան ազդակը աւելի կսկծեցուցիչ, յուսահատական ուժգնութեամբ աշխարհ կը թնդացնէ, այնքան աւելի կը քարանան մեր սրտերը, այնքան աւելի կը խուլնան մեր ականջները, այնքան աւելի կը հաստնայ հայ դժբախտութիւնը շահագործող անորակելի Ձիթիներու զղուելի երեսին կաշին:

Հայութեան սիրուն իրենց գործը ձգող, քաղքէ քաղք վազվազ Պրանտեսիները եւ Փոռէսները, եթէ օրին մէկը ուզէին դիտել մեր ներքին կեանքը, ուզէին հասկնալ թէ մենք ինչ պէս կը գնահատենք մեր կուրջ հերոսները, ինչ չափով կօծան-

դակենք անոնց, ինչ պիտի ըսէին. ինչ պիտի ըսէին երբ տեսնէին որ, այսքան դառն իրականութիւններէն ետքը՝ տակաւին կան հայեր՝ որոնք կը հայհոյեն իրենց կեանքը զոհող հերոսներուն: Կան հարուստ հայեր՝ որոնք չեն լսեր աղէխարչ հեծկլուսները. և որոնք ընդհանուր տառապանքին համար սանթիմ չեն զոհեր, մինչդեռ հաղթներ կը ծախսեն իրենց վայրկենական հաճոյքներուն, «սուռէսներուն համար...»

Ինչ պիտի ըսէին, երբ տեսնէին որ տակաւին կան հրէշներ, որոնք յեղափոխութեան անունով կը խօսին փորձերին կշտացնելու համար, միչդեռ իրականին մէջ զայն տապալելու կաշխատին, և մինչդեռ հիմա իրենց հետեւող միամիտներ ալ ունին:

Ինչ պիտի ըսէին՝ երբ տեսնէին որ, թորքին «ճախագան»ին տակէն ապատուած հայն անգամ այսօր անտարբեր շտապ է արտասահման՝ «անցուկը-մուսուկը» ըրած:

Սպրո

ներու և Բէրուշիցաներու(*) դէմ անոնց (ուսուսէր պուլկար դիւանագէտներու) ձայնը չլուսեցաւ: Չէ՛, կը սխալիմ, Լուսեցաւ անիկայ բայց ի նպաստ անոնց, որոնց վրայ կի՛նայ—ճաճկատանէն վերջը ջարգերուն ամենէն մեծ պատասխանատուութիւնը ԼԵՐ Ռուսսէր մամուլը ձեռք առաւ «Լուսեցաւ»-ին ձեռքով ինչ ստոր դարձուցքները՝ հայերուն դէմ, մեղադրելով զանոնք թէ անպիտան գործիքներ են: Չէ՛, անիկայ չբաւականացաւ միայն լուսով, այլ տիզով կը նհաէր կուտադորէն՝ հայերուն դեռ չչորցած գերեզմաններուն վրայ:

Ասոր հետ՝ կատարեալ իրաւունք ունինք մենք մեզի հարցը նելու, եթէ չըլլար հայկական շարժումը՝ ինչ կերպարանք պիտի աւնենար Մակեդոնական խնդիրը կարելի է դեռ յարուցուած չպիտի ըլլար անիկայ: Եւ մեն պարագայի մէջ օտ անտարակուսելի է. հայկական տպաւորութիւնը առաջին նշանը տուաւ՝ թրքական կառավարութեան դէմ ուրիշ ապստամբական շարժումներուն: Ասիկայ ինքնին մեծ ծառայութիւն մըն է. բայց ասով միայն չեն սահմանափակուիր այն օգուտները, զորս հայերը տուին: Անոնք նորէն բացին տաճկաստանի բարեկարգումներուն խնդիրը. անոնք հանցին երոպական դիւանագիտութիւնն իր հեշտալի թմրութիւնէն, որուն մէջ կը գտնուէր ան 1880—1881 էն իվեր, երբ լուծուեցաւ վերջին երոպական յանձնախումբը՝ թրքական բարեկարգումներուն:

Պէտք էր հայկական եռանդուն բողոքը, պէտք էր որ ինչային երեք հարիւր հազար զոհեր պուսոյ և Փոքր Ասիոյ մէջ, որ պէտք էր

(*) Պաթաք և Բէրուշիցա՝ պուլկարիոյ ապստամբներէն առաջ տեղի ունեցած պուլկարական ընդհանուր ջարգերու պատմական վայրերն են:

ՀԱՅ ՏԱՌԱՊԱՆՔԻՆ ՀԱՆԴԵՊ

«Ինչ որ Պերլինի սիկիները մեկ անգամ չեն կրնար չել, անոնց նստապայտակ աւելի զարհու էրին սպրած են իրապէս հայ կիները»:

Այս ազգու բառերը նեւեր է պ. Պրանտէս այն կիներու ետեւէն՝ որոնք սրտերը հայաստանի կսկծեցուցիչ տառապանքներուն կարագրութեան շղիմանալով՝ արտասուալից աչքերով դուրս ելած են բանախօսութեան գահէն ճէն:

Եւրոպացի մեր բարեկամներուն հայրնպատակ բարոյակամտան հաստատելու համար չէ որ ար-

Պարտի

ԱԶՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՆԱՊԱՐԶԻՆ ՊՈՒԿԱՐԵՐԷՆ

Շարժումի շրջաքաղաքի օրուան համարին մէջ՝ խօսելով «Ղարիբ»-ն պուլկարերէն թարգմանութեանը մասին՝ խոստացած էինք մեր ընթերցողներուն ծանօթացնել մասամբ այդ գրքոյկի յառաջաբանը զոր գրած է ինչպէս անցեալ անգամ ալ յիշեցինք ծանօթ պուլկար ընկերակարան գրագէտ մը, սօքսօր Քրէսթիլ Բաքովսքի:

Ահա առիկ կ'որ մը աչք աղւոր յառաջաբանէն:

«... Վեց տարի առաջ՝ երբ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը կը բողոքէր հայկական Պաթաք-

Ֆիլիպէ

ՂԱՐԻԲԻ

ԱԶՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՆԱՊԱՐԶԻՆ ՊՈՒԿԱՐԵՐԷՆ

Շարժումի շրջաքաղաքի օրուան համարին մէջ՝ խօսելով «Ղարիբ»-ն պուլկարերէն թարգմանութեանը մասին՝ խոստացած էինք մեր ընթերցողներուն ծանօթացնել մասամբ այդ գրքոյկի յառաջաբանը զոր գրած է ինչպէս անցեալ անգամ ալ յիշեցինք ծանօթ պուլկար ընկերակարան գրագէտ մը, սօքսօր Քրէսթիլ Բաքովսքի:

Ահա առիկ կ'որ մը աչք աղւոր յառաջաբանէն:

«... Վեց տարի առաջ՝ երբ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը կը բողոքէր հայկական Պաթաք-

Ֆիլիպէ

ՂԱՐԻԲԻ

ԱԶՏՈՒԹԵԱՆ ԶԱՆԱՊԱՐԶԻՆ ՊՈՒԿԱՐԵՐԷՆ

Շարժումի շրջաքաղաքի օրուան համարին մէջ՝ խօսելով «Ղարիբ»-ն պուլկարերէն թարգմանութեանը մասին՝ խոստացած էինք մեր ընթերցողներուն ծանօթացնել մասամբ այդ գրքոյկի յառաջաբանը զոր գրած է ինչպէս անցեալ անգամ ալ յիշեցինք ծանօթ պուլկար ընկերակարան գրագէտ մը, սօքսօր Քրէսթիլ Բաքովսքի:

Ահա առիկ կ'որ մը աչք աղւոր յառաջաբանէն:

«... Վեց տարի առաջ՝ երբ ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը կը բողոքէր հայկական Պաթաք-

նորէն լսուէր եւ րոպայի ձայնը՝ յօգուա թրքական րուեաներուն ։ Ասիկայ տեղի ունեցաւ 1895—1896 ին , այն ատեն առաջին անգամ ծագեցաւ զիւանագիտութեն նաև մակեդոնական խնդիրը հայկական դորձերու աւթիւ Քրանական գեղին գրքէն կը տեսնուի թէ պուլկար կուսակաւութիւնը (Սթոյլիօֆի կահիճը) որ մինչև այն ատեն կ'արհամարհէր մակեդոնական խնդիրը , ուղեց օգտուիլ օտիճէն և զիմեց պօլսոյ մէջ ժողովրդի հաւաքուած գեոսպաններուն՝ որպէս Վիֆոքը Ասիոյ համար մշակուած բարենորոգումները տարածեն նաև թրքական Եւրոպայիոյ նահանգներուն վրայ ։

Ինչ աստիճան յանգուի թիւն գտան այս փորձերը—ատիկայ ուրիշ խնդիր է ։ Բայց պէտք չէ մտնալ որ այս հայկական խնդրանքն բացուած էր մակեդոնական խնդիրը ։

« Հայկական շարժումը անկասկած ունեցաւ նաև որոշ ազդեցութիւն նոյն իսկ մակեդոնական շարժումին բնաւորութեան վրայ ։ Այն եղեռնական բայց ոչ անսպասելի գիմարութիւնը որով զինուեցաւ ուսուկուն զիւանագիտութիւնը՝ տաճկաստանի բարենորոգման դէմ , սորվեցոց մակեդոնացիները կռիւնի իրենց ուժերուն և երոպական ազգերու հասարակաց կարծիքին վրայ ։ Բայց աս հասարակաց կարծիքն ալ , որ այսօր այնպէս ուշադրութեամբ և զգացումով կը հետեւի Մակեդոնիոյ դէպքերուն , նախապատրաստուած էր նորէն հայկական շարժումէն ։ Ան գրգռեց առաջին անգամ եւրոպայի ուշադրութիւնը այն արհամարհանքերուն վրայ , որոնք կը կատարուին արեւելեան կայսրութեան մէջ ։

Պ. Բաքովսքիին այս տողերը կարդալով յիշեցի իր զգայուն բառերը , որոնցմով Մեծ մեր Տառապանքին վրայ լացաւ այն քան անկեղծօրէն իր «Թուսիա Արեւելքի մէջ» անուն գրքին մէջ , որուն Հայաստանի վերաբերեալ մասը ամբողջովին թարգմանելով իր ժամանակին տպագրեցիւք «Մարտոմարի մէջ» , Յիշեցի նաև այն կրակէ ճառը , զոր աս համակրելի ընկերակցականը արտասանեց հոս , Վառնա , 1897 ին «Սաէտիւնէի» որահին մէջ՝ ողբալով հայ նահատակները , ներբողելով հայկական յեղափոխութիւնը և իր պայքարին թուքը նետելով ևրոպական և ասիական հոսկամարդկային գիւանագիտութեան ճակտին ։

Ո՞Վ Է ՍԵՂԱՒՈՐԸ

«Յոյս»(*) անուն հայ դերասանական խումբը ատենէ մը իվեր Ֆիլիպէ կը գտնուի ։

Մինչև հիմա այս մասին «Շարժում» թղթակցին երկու տող անգամ չգրելը կը հարկադրէ զիս . իրրև թատերասէր , այդ պարտականութիւնը կատարելու ։

Երբ «Վեկելիօ» խումբէն բաժնուելով կարող և բեմի ոիրահար անձնաւորութիւններ կազմեցին «Յոյս»ը , այսօր պուլկարիոյ մէջ տաճկերէն լեզուով խումբն ան օրէն հարց ծագեցաւ մէջս թէ , պուլկարիոյ հայութիւնը կրնայ արդեօք գնահատել բարոյակից արամը , պուլկարի օրքա օրուհի և Եր մտածէի թէ՛ հայ թատերասէր երկուսարդութիւնը գոնէ պիտի քաջալերէ՞ «Յոյսը թույլ չիտալով որ մասնուի յուսահատութեան» իր ասալին քայլերուն մէջն իսկ ։

Վասնայի հայ հասարակութեան գէպի «Յոյսը» ցոյց տուած համակրութիւնը և քաջալերանքը , մասամբ ցրուեցին մաքէս յոտի մտածումները և անգամ մը ևս համոզուեցայ թէ , խլիչի , զանիլիի վիչի պայպի և անոնց նման թրքական վայնոց խաղեր , որքան որ ալ յաճախ կը ներկայացուէին նախկին «Վեկելիօ» խումբին կողմէն , չեն կրցած հրապուրել հասարակութեան լուրջ գոսակարգը , բացի քանի մը երիտասարդներէ , որոնք թատրոնը զբօսավայր մը կը նկատեն և սրահը կը մտնեն այն պահուն միայն , երբ բարոյակից , յուզիչ տեսարաններուն յաջորդուած է խլիչական խենդ ու խելառ կանչուըտուքը ։

Սակայն դժբաղդարար «Յոյսը» Ֆիլիպէի մէջ մատնուեցաւ դառն յուսախաբութեան և յուսահատութեան , Ֆիլիպէի հայ հասարակութեան վրայ իր դրած յոյսերը օլը ցընդեցան ։ Ֆիլիպէցին չը կրցու գնահատել և քաջալերել «Յոյսը» որ պէտք է խոստովանիլ այսօր հասարակութեան ծառայելու օգտակար դերը ստանձնած է ։

Ֆիլիպէի մէջ հայ բարեկեցիկ դասակարգը , ինչպէս նաև վաճառականներու գրագիրները ու պաշտօնեաները քիչ բացառութիւնով , թատրոնի վրայ զազափօր ունին և ունենալ ալ չեն փափաքիր , ինչ հարկ կայ ականատես ըլլալու յուզիչ , սիրտ կտրտող տեսարաններու , քանի որ անդին զբօսավայրերու մէջ ուրիշ հաճոյքներ կրնան վայելիլ ։

Իսկ մնացեալ հայութիւնը որ անժառանգներու դասակարգն է , հակառակ իր փափաքին և ջանքին , չէ կարող թատրոնը լեցնել ։ Ո՛ր է լուրջ և արդարացուցիչ պատճառ չունի Ֆիլիպէի հայ բարեկեցիկ դասակարգը «Յոյսը» չի քաջալերելուն համար , խաղերուն թուրքերէն ներկայացուելու պակասութիւն մը չկրնար համարուիլ իրենց ընտանեկան յարկին տակն անգամ թուրքերէն խօսողներու ։

(*) Պ. Նամակագիրը խումբին անունը կը գրէ «Նատեթտա» , զոր մենք թարգմանաբար կը գնենք «Յոյս» թէև յատուկ անունները չեն թարգմանուիլ , բայց մեզի համար աւելի տարօրինակ կը թուի ամբողջովին հայ դերասաններէ հայերու և համար կազմուած խմբի մը զուտ հայկական անուն մը չկրելը ։

համար , որոնք նոյնիսկ տարին 2-3 անգամ բարենպաստակ հաստատութիւններու համար տրուած հայերէն ներկայացումներուն փայլած են իրենց բացակայութեամբ ։

Վերջերս «Յոյս»ի անօրէն պ. Պապեանի նպաստ տրուած ներկայացումն անգամ չքաջալերեցին ։

Եւ եթէ օրին մէկը լսենք որ «Յոյս» տրամաթքական խումբն ալ հակառակ իր բողձանքին , փոխելով իր ծրագիրը , սկսերէ հասարակութիւնը զուարճացնող խաղեր միայն ներկայացնել , «Վ պիտի ըլլայ մեղաւորը» Ֆիլիպէ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ստրլուստ , 25 մարտ 1903

Թէ՛ անցեալներու և եթէ՛ այս օտարի՝ ուստա՛յ պարբերական թերթերու լոյս տեսան միշտ բոլոր յօդուները՝ Սալմաստի լեռնիչ իրենցի՞ մասին , Յօդուածագիրները այդ խոստանակ անունը առանց խղճի խայթազուտ տուեցին յեղափոխականներին ընդհանրապէս ։ Դժբախտաբար յեղափոխականներին մասին գրուած է կողկասի հայ թերթերում , որոնց մէջ պարզօրէն գրել ու հերքելը շատ դժուար է , Փաստօրէն կարելի էր ցոյց տալ , որ այդ գրութիւնները ըստ մեծի մասին , ճշմարտութիւնից շատ ու շատ հեռու բաներ են՝ կամ որոշ դիտումներով են գրուած , Բայց անցեալները մի առ մի յառաջ բերել և սկսել հերքել կամ ռզղելը շատ հեռու կը տանէր մեզ մեր ներկայ նպատակից ։

Միայն պ. Հրայրի յօդուածը , «Նոր-Դարում» լոյս տեսած ու «Իրաւունքում» արտասպա՛ծ , վերջնապէս այսօր մեծ յուզում ու արգար զայրոյթ առաջացրեց , նախ որ յօդուածագիրը յայտնի էր իրեն մի ամենակեղտոտ անձնաւորութիւն և ասպա՛ յօդուածը լիքն էր շինու ունթարական ու ամբողջային փաստերով և ողորմելի եզրակացութիւններով , «Իրաւունքն» ողորմելիաբար իր կողմից , առանց ստուգութեան իր խիտ վճիռ արձակել . վերջն էլ կըցնէ թէ՛ «Դրօշակը» իզուր է աշխատում խոյս տալ «հենիչէրիներին» պատժելուց և խիտ միջոցներ չի գիտում . Դաշնակցութիւնը լուրջութեամբ տարաւ այդ բարբառները , երկրպալի է , գուցէ ըստ թիւնը շամաձսյնութեան նշան ընդունին շատերը Դաշնակցութիւնը հէնց 90ական թվականներէց սկսած մուտք է գործել Սալմաստ և մինչև այժմ տեղ է փառաւոր գործունէութիւն , սիրելի ու համակրելի է ժողովրդից անկեղծութիւն է ստացել նորանից , այժմ նա է միայն բարձր գիւրքի վերայ կանգնած , իսկ միւս կուսակցութիւնները գրեթէ ընկած են ժողովրդի աչքից ։

Դաշնակցութեան այդ յատկործանութիւնը , ծաւալուած և յաջողութիւնները ծակում են հակառակ կուսակցութիւններին աչքը և նրանք գրեթէ Դաշ. դէմ . բայց այդ յորձակումներն այժմ օրհասական են և իրանց այժեքը հէնց իրանք են կորցնում ։ Ուրեմն հասկցուեցաւ Հրայրներին յարձակման առիթը ։

Պ. Հրայրը իրան թոյլ է տալիս աչքերը խփել , կուրանալ մի քանի

տեղացիներին ամենաստոր արարուածներին առաջ , որոնց մէջ է որ կան նրա յիշած բոլոր յարազորութիւններն ու կեղտերը . դրանք ոչինչ . բաւական է , որ նա ազէտ ամբօխից մի քանի բան է լսում «հենիչէրիներին» մասին (իմա յեղափոխական որ այդպէս է յորջորջում Հրայրներին կեղտոտ բերնում) , արդէն խոշոյացոյցն ու հեռադիտակը պատրաստ են ուղած մեծութիւնը տալու և հասարակութեան , մանաւանդ միամիտ հասարակութեան առաջն գնելու ։ Նա իր գրութեան մէջ Հաֆթլիւնում վերջերս (3-է ամիս առաջ) պատահած սպանութեան փորձը դնել է ուզում յեղափոխականներին վերայ և ասպա խղճում է գիւղացիներին , որ բանտն են նստում և անազին սուղանք տալիս . Դա ամբի՛ն է բոլորովին , նախ՝ որ այդ վերաբերուածէքի՛ն , ոչ մի յայտնի առնչութիւն կամ կուր չէ ունեցել յեղափոխութեան հետ , հետեւաբար յեղափոխութիւնն էլ նրա հետ պէտք է գործչունենար իսկ կ. գիւղացի երկուսարդերի ձեռակալութեան պատճառը եղել են մի քանի գաւառի ու սինյար արբարածներ , որոնք անմոզներին բանտարկել տալով իրանց կրքերին յազուրդ տալ են ուղեցել , ուրիշ ոչինչ , Սպանիչները կարծում են նախ քերտերը , որոնք գողութեան համար մտած պիտի ինչին գիւղը են ապա կարծում են , մի անդացի կնոջ պատուապահանքները գործ էլ կըլինի . յամենայն դէպս մուլն է այդ խնդիրը ։

Յուզվարի տօներին Փայալուկ զիւղում հնչակեան կուսակցութեան մարդիկ յարձակում են իրեկոյեան դէմ Եղբարք Մանասէրիներին վերայ և երկու եղբոր վերաբերում իսկ երրորդը սգաւ է պրծնում . Իրաւունքումներէց Սհարը իցու բուրբ գիւղացոց և այլոց մեռնում է բաւականի ժամանակ վերաբար տանջելուց յետոյ , Այդ դէպքը խանդաբար յեղափոխական անազին գործեր , առհասարակ մեծ վնաս տուեց թէ ժողովրդին և թէ ընդհանուր գործին . Այդպիսի մի մեծ եղեռնագործութեան մասին Հրայրը պապարձել է մինչև այժմ , որովհետև կուսակցութիւն կայ մէջտեղ , «Իրաւունքը» խօս մայն հանել չի կարող , որովհետև մերն է , կասեն , ուրեմն թող լուրջութեամբ անցնինք ։

Իսկ «Դրօշակը» կամ Դաշնակցութիւնը ոչ իոյս է աւել պատժելու իր յանցաւորներին և ոչ էլ միտք ունի խոյս տալու . բաւական է յիշել մի քանի տէրօրները , արտաքսումներ եւ այլն ։

Թող մեր Սալմաստի ժողովրդի բարեացակամ կամ սրտացու մարդիկ բարեհաճին , փոխանակ կեղծիքներ յերբերելու , կամ սրուն՝ ուղա չինուլու , ճանաչել նրա (տեղացու) անհրաժեշտ կարիքները , ցաւերը և անպա ջանան բուժել վերքերը և լցնել կարիքները , Ապա թէ՛ ոչ զուր տեղը մտքեր պլուրբեուց օգուտ չի ստացուի . Գլխաւորն այն է , Երբէք պիտի մոռնալ նաև ժողովրդի հէնց իր մէջ փայլալայած ու սնուցած ազգափրատ մարդկանց ։

Ստրլուստի-Յոյսի

ԹԵ ԻՆՉ Է ԾՅՅՈՒՆԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Գ.

Երկրի վրա մարտի 17-ին Երևանի քաղաքում տեղի ունեցած յեղափոխության 17-րդ տարեալը...

Այս բացատրություններն հետք մնալ կրնանք նորին ու արդարացի կերպով ասել բերել Ղարաբաղ...

Յառաջ է ծնում ծիլը ծաղկիկ Ղոթի տակ պառկած փոքրիկ սերմից...

Յառաջ է ծնում գուռակը մորից-Քաղցր պտուղ վշտի, խնդրով ծանր է դառն արցունք քամում աչքերից...

Յառաջ է կարկառում ծնունդի ճիգով ժայռի խոռոչում վտակը խնդրած, Հին ցան է հեգնում ուրախ քրքրիով...

Յառաջ է ծնում զարուհի կաղնին Մանր կացինի բիրտ ճարտաներից...

Մենք ուշադրություն կը դարձնենք ամեն անգամ, որքան Ղարաբաղի տղերուն մէջ «անխմատ բաներ» կը գտնուին...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

Իրօք ինքնակազմակերպումը, որ բնական ու հասարակական երեւոյթներու ու զէպերու արտաբերական նշանները կը շարժուի...

ներով եւ այլն, — այս ամէնքը անհրաժեշտ չէ, ու կարելի է խորշիլ անոնցմէ որոշ ճանգասանքներու մէջ, առանց սակայն հետաքննելու նոյն ինքն յեղափոխութիւնը...

Արդէն մեր խնդիրն ալ ասիկա զուրս ցայտեցնել էր, եւ ոչ ինչու խօսիլ հայկական յեղափոխութեան ու մեր բոլոր յեղափոխականներու մասին, ինչպէս կարծեր են ոմանք...

Ներկայ յօդուածս պիտի վերջապահուի յայտնելով մեր զարմանքը, որքան մէջ բանաստեղծութիւն կը նկարագրէ յեղափոխութիւնը...

Ներքին խիտ անտարին մէջ, ուր կը բուսին թէ յաղթանակ կաղնիներ ու ճկուն ուռնիներ, թէ բարձր հաստատուն լաստեղծներ ու գեանին փարած գիւղեր...

Ներքին խիտ անտարին մէջ, ուր կը բուսին թէ յաղթանակ կաղնիներ ու ճկուն ուռնիներ, թէ բարձր հաստատուն լաստեղծներ ու գեանին փարած գիւղեր...

Ներքին խիտ անտարին մէջ, ուր կը բուսին թէ յաղթանակ կաղնիներ ու ճկուն ուռնիներ, թէ բարձր հաստատուն լաստեղծներ ու գեանին փարած գիւղեր...

ճուգ է Քլեմէս ըրած այցելութեան միջոցին իր բնական մասնաւոր թղթակից զրկուած էր Պուլկարիա՝ յիշեալ թերթին կողմէն...

Պ. Վարդան Մէջտուտեան — Գամբր Արշալիր — մէկը «Մարտի» համակրելի հիմնադրուներէն՝ ծանօթ է արդէն արտասահմանի հայութեան իրաւունքին...

Պ. Վարդան Մէջտուտեան — Գամբր Արշալիր — մէկը «Մարտի» համակրելի հիմնադրուներէն՝ ծանօթ է արդէն արտասահմանի հայութեան իրաւունքին...

Կը շնորհաւորենք Պ. Մէջտուտեանը՝ իր արժանիքին ընծայուած այս պատիւին համար։

Սեւակ.

«ՆՈՒՄԱՆՆԵՐ» — Պոլսոյ «Իրեւելք» օրաթերթին մէջ կարգապահ քաղաքէս հաղորդուած հիմնովին սխալ լուր մը...

Խնդիրը տարբեր է սակայն և մենք կաշխատինք երկու սուղով պարզել զայն։ Ամեն տեղ եղածին պէս մեր աղջոյնի գերեզմանոցն ալ քաղաքէն դուրս կը գտնուի և ով որ կուզէ իր նընջեցեալը թաղել տալ մեր եկեղեցոյն բակը՝ կառավարութեանն մասնաւոր արտօնութիւն կը շնորհուի...

Ճարտներ առաջ տեղոյս հին նշանաւոր ընտանիքներէն օրիորդ մը մնում և աղջոյնի անտուկին գումար մը տալ խոտաջուրով թաղուած էր եկեղեցոյն բակը։ Հանգուցեալին մեծ քոյրը, որ իր ընտանիքին վերջին անգամն էր, աղբին կտակեց իրենց հին տունը իր աղբիւրով և ընդարձակ պարտէզով և տարեկան 3000 զուրուշ, վճարելի՛ կը տակուրին աղբակոններուն կողմէն...

Պ. Վարդան Մէջտուտեան — Գամբր Արշալիր — մէկը «Մարտի» համակրելի հիմնադրուներէն՝ ծանօթ է արդէն արտասահմանի հայութեան իրաւունքին...

Գամբրէն մին նորագիտու իր բնական պղկանց վարժարան՝ աղբին հաշոյն՝ նորագոյն համար հարկ եղած գումարը փոխ տալով։

Իժմախաբար չենքք հին լայուն արդէն քանի մը տարի միայն գործածուելէն հաջորդ գործածելի դարձած է ու մենք չունինք հիմայ աղբկանց վարժարանի համար քիչ շատ յարմար չենք մը։

«Կըստանք որ տեղոյս թաղական խորհուրդը պաշտօնագէտ հերքէ «Արեւելք»-ին արտած այս լուրը, որ պէտք չի լայնաբերական և անհրաժեշտ պահանջներու՝ կռիւի նոր նոր պատճառներ հնարելով տակնուվրայ ընել նորէն նուրբ, ինչպէս եղաւ անցեալ տարին։

Պ.

ՆՈՒԱԳԱՅԱՆԴԵՍ

Այս գիշեր տեղական «Գողթան երկու երգ. խումբը» Ն. Պ. Ամիրխանեանի առաջնորդութեամբ նուագահանդէս մը պիտի տայ Ազգ. վարժարանէն...

Այս գիշեր տեղական «Գողթան երկու երգ. խումբը» Ն. Պ. Ամիրխանեանի առաջնորդութեամբ նուագահանդէս մը պիտի տայ Ազգ. վարժարանէն...

Այս գիշեր տեղական «Գողթան երկու երգ. խումբը» Ն. Պ. Ամիրխանեանի առաջնորդութեամբ նուագահանդէս մը պիտի տայ Ազգ. վարժարանէն...

Այս գիշեր տեղական «Գողթան երկու երգ. խումբը» Ն. Պ. Ամիրխանեանի առաջնորդութեամբ նուագահանդէս մը պիտի տայ Ազգ. վարժարանէն...

Այս գիշեր տեղական «Գողթան երկու երգ. խումբը» Ն. Պ. Ամիրխանեանի առաջնորդութեամբ նուագահանդէս մը պիտի տայ Ազգ. վարժարանէն...

աւերակներուն վրայ, և ինչպէս
կը փառաբանէ իր մեծ
և յարգելի հերոսներու
յիշատակը. ու ինչպէս քսինք
ուրիշ տեղ բարեբաղդութիւնը
չպիտի ունենայինք լսելու և
տեսնելու այս ամենը, և այս ամեն
մէջնուն համար մեզմէ պահանջ
ընածը մեր սրճարանական
կեանքէն միմիայն մէկ քանի
ժամ զոհելն է, ուրիշ ոչինչ.
Ա. ՇՐՊ-Մուսրս

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

—Պ. Ալեքսանտր Մանթաշեանց
խոսաւցեր է հարիւր յիսուն հա-
զար րուպլի նուիրել էլ միաձայն
վանքին արտաքին և ներքին
նորոգութեան համար:

—Ս. Էլմիաձնի մէջ սերտ. 26
ին միւսօրհնութեան հանգէս
պիտի կատարուի:

—Զալալեանց սրբազան որ 125
տարուոյ պայմանաժամով զուժար
մը թողուցէր Մոսկուայի գրամա-
տան մէջ անկոսովը եղած է 88,
882 րուպլի, պայմանաժամը լը-
րանալէն ետքը 12 միլիոն պիտի
ըլլայ և այս գումարով իր անու-
նով գարոցներ պիտի շինուին:

—Կիլիկիոյ կաթողիկոսին
օծումը պիտի կատարուի ամսոյս
21 ին իսկ միւսօր պիտի օրհնուի
28 ին:

—Եկեղեցասէր մէկը գումար
մը յանձնել է պատրիարքին
պայմանաւ որ գրաւոր քարոզ-
ներու մրցում մը հաստատուի և
ընտիր քարոզներէ բաղկացած
գիրք մը հրատարակուի:

—Երեկուցն է ի վեր Վառնայի
մէջ սկսաւ հրատարակուիլ «Հա-
յաթերթ» անունով նոր հայերէն
թերթ մը, չորրորդ երեսը հա-
յատառ թրքերէն, խմբագրու-
թեամբ Տ. Ճգնաւորեանի և Տ.
Էլմասեանի:

Հ Ա Յ Ա Ս Ի Ն Ի
Ե Ի
ՄԱԿԵՂՈՆԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Մեծ միթիւնկ մը տեղի ունե-
ցեր է Իտալիոյ Միլանո քաղա-
քին մէջ ամսոյս 26 ին. 5000
խանդավառ իտալացիներ մէկ-
տեղ համախմբուած են՝ իրենց
եղբայրական ողջոյնը խրկելու
համար Տառապանքի երկու եր-
կիրներուն և իրենց կառավարու-
թենէն ու Եւրոպայէն պահանջե-
լու փրկութիւնը առաւպեակնե-
րուն:

Ներկայ գտնուած են բազմա-
թիւ բարձրաստիճան անձեր,
ինչպէս նաեւ հայութեան անձ-
նուէր բարեկամը Պ. Բիլէր Բի-
յառ որ յատկապէս Փարիզէն գա-
ցած է հոն՝ միթիւնկին ներկայ

գտնուելու համար: Պ. Բիլէր Բի-
յառին միթիւնկի մէջ երեւումը
մեծ ոգեւորութիւն պատճառներ է
ժողովրդին մէջ և ահագին սը-
րահը երկար թնդացեր է ծա-
փահարութիւններով եւ որոտա-
գին աղաղակներով. «Կեցցէ
Պրահայի» Պ. Բիլյառ պերճախօս
ճառով մը ներկայացուցեր է հայ-
կական խնդիրը իր բոլոր սար-
սափներով:

Միթիւնկին հասած են բազմա-
թիւ համակրական նամակներ և
տալիւոյ ամէն կողմերէն, Պրան-
սայէն և Գերմանիայէն:

Շատ մը բարձրաստիճան անձ-
նուորութիւններու զգացումով
և զայրոյթով ի ճառերէն յետոյ՝
միթիւնկը միաձայնութեամբ որո-
շել է գիմել իտալական և բոլոր
եւրոպական կառավարութիւննե-
րուն շուտով փրկել Հայերն ու
Մակեդոնացիները մարդասպան-
ներու ձեռքէն:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ս

Բ. զուժը կը յայտարարէ թէ
իր առած ստոյգ տեղեկութիւննե-
րուն համեմատ՝ Ալպանիա խըր-
կուած «Իւլեամա»-ները յաջողեր
են հանդարտեցնել Ալպանացիներ
և ասոնք մօտ օրէն պիտի դադ-
րին եղեր հակառակել մակեդո-
նական բարենորոգումներու գոյ-
ձադրուեան: Իւսթիւպի վիլա-
յէթին մէջ շուտով պիտի վերա-
հաստատուի եղեր խաղաղութե-
իւնը:

ՊՈՒԿԱՐԻՆ

Պալսայ յունական պատրիարքը
դիմել է թուրք կառավարութե-
ան որ սա իր կողմէն միջամտէ
ետ առնելու համար այն քանի
մը եկեղեցիները և եկեղեցական
կալուածները, որոնք ապօրինի
կերպով գրաւած են եղեր պուլ-
կարներէն միլիոնաւոր, Վառնայի,
Պուրկալի և Սիւ-եօլույի մէջ:

Վ. Բօշթա թերթը կըսէ թէ
այդ գրաւումները ապօրինի չեն՝
քանի որ ժամանակին այդ շէն-
քերը շինուած են պուլկարներու
գրամով:

ՄԱԿԵՂՈՆԻՍ

Ամսոյս 16 ին Սէլանիքի երկու
դրամատունները—Օսմանեան և
Միթիւնկի—օղը, հանուեր են ու-
ժանակով: Ապրիլ 17 ին տրուած
հեռագիր մը կըսէ թէ դրամա-
տունները կայրին դեռ: Պանք
ալ Միթիւնկի շէնքին մէջ կը
գտնուի եղեր նաև թրքական

նամակատունը, որ նոյնպէս ոչն-
չացեր է: Յեղափոխական այս
դէպքէն առաջ եկած տպաւո-
րութիւնը շատ մեծ է եղեր:

Պանք ալ Միթիւնկի հիմնուած
է եղեր յունական դրամաղուխ-
ներով գլխաւոր բաժնետերն է
եղեր մեծահարուստ Գուրճին:

Էքսուրի «Թէ» երկու գրամա-
տուններէն մեկուն տնօրէնը ըս-
պանուած է. չգիտցուի թէ ու-
րիշ զոհեր կա՞ն թէ ոչ:

Երէկ նոյպէս ուժանակով օղը
հանուած են Սելանիքի մէջ քու-
նի մը յունական տուներ: Սար-
սափը ընդհանուր է:

—Պօլիսէն քաջուած հեռագիր
մը կը հաստատէ թէ գերմանա-
կան կրթութիւն առած 16 թուրք
սպաններ խրկուած են պուլկա-
րական սահմանազրկին մօտիկ
ձուժառ քաղաքը: Հեռագիրը
կաւելցնէ թէ անոնց նպատակը
պուլկարական սահմանազրկին
ամրացնելն է:

—Սելանիքէն կը հաղորդեն
որ թրկական զինուորական իշե-
ւանութիւնները իրենց ձեռքին
տակն ունին երեսուն փուսեր ու
րոնց մէջ գիշեր ցորեկ պաքսի-
մաթ կը պատրաստուի թուրք բա-
նակին համար:

Ա Ի Ս Տ Ր Ի Ս

Վիեննայէն կը հեռագրեն թէ
Պրանձ Եօղէֆ կայսրը «Երկաթեայ
Թագ» պատուանշանին առաջին
աստիճանը շնորհել է Շքօտրայի
Արքեպիսկոպոսին:

ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՑԻ

ԿՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱՎՇԵՏԱԿԱՆ

Ի Ն Պ Ա Ս Տ

Ազգ. երկան վարժարաններու

Սահեթեկեթի սրահին մէջ

Այս գիշեր ժամը 9 ին

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կը խնդրուի ազնիւ ընթերցողներէ
ու եկեղեցական պաշտօնեաներէ տե-
ղեկութիւն տալ. բնիկ գաւառացի
Խաչիկ Սահակեան, 55-60 տարու,
կարճահասակ ու թխազոյն անձին
վրայ:

Սոյն անձը որ երկար ատեն Պօլիս
Հասքէօյ, ճամի պթը իսկէսին նա.
ւալարութիւն ըրած է, 96 ի դէպքե-
րուն Աղբըսանդրիա գաջած և տարի
մը մնալէ վերջ Վառնա եկած ու ՏՈՊ-
Բիշ սրճարանը բաւական ատեն մնա-
ցած է:

Անկէ ի վեր իւր հետքը կորսնցու-

ցած ըլլալով, ամեն անոնց որ յիշատ
անձին վրայ պիտի հաճին տեղեկու-
թիւն տալ «Շարժում»-ի խմբագրու-
թեան, կը մատուցանենք մեր կան-
խակալ շնորհակալքը:

Է. Ե. Ը.

ՊՍՏԿԵՂԱԶՍՐԴ

ՎԱԶԳԷՆ. ԵՐԳՈՐԱՆ

Բանաստեղծութեանց, ազգա-
յին, յեղափոխական, ժողովր-
դական և սիրային երգերու այս
ճոխ հաւաքածօն մինչեւ հիմայ
նմանօրինակ հրատարակութեանց
ամէնքը կը դերագանցէ:

Բաղկացած է 600 մեծադիր
երեսներէ. զարգարուած է ըն-
տիր թուղթի վրայ տպուած հայ
նշանաւոր դէմքերու գեղեցիկ
պատկերներով:

Քանի մը անձերու անհասա-
կուն ջանքերով Ամերիկայի մէջ
ըյս անսած այս կարեւոր հրա-
տարակութեան ամբողջ հասոյ-
թը, յատկացուած է զստ բա-
րեօրական գործի մը: Կարծէ
որ ամէն հայ ունենայ այս գիր-
քէն հատ մը իր տան մէջ:

Պուլկարիոյ համար մասնաւոր
զեղծ եղած է և կը վաճառուի
համեմատաբար աժան գինով,
ուկեդրամ 5 ֆրանքի: Փօստի
ծախքը գնողը կը վճարէ:

Գնել փափաքողները կրնան
գիմել Կ. ՊիՌԻՆԻՆԻ, ուսուցիչ
ի միլիպէ:

ԵՐԻՍԼԻ ԱՐԵՒԵԼԻՔ

Կրեց անգլիացի Ուիլիլիմ Ուօթսընի
բանաստեղծը և հայերէնի թարգմա-
նեց Սարգիսը. կը ծախուի յիսուն
սանթիմի գիմել թարգմանչին:
Մ. ԱՐՄԷՆ ԱՐՏՕՆԶ
43 Տուկչու Քօւս
Միսսօն (Անկղրդեր)
Եւ կամ Ռուրէկ Գաւապանօֆեանի
Վառնա

Ա Ր Մ Է Ն Ի Ա

Լ Ի և Է Ի

(Հեղինակի պատկերով և ինք-
նակենսագրութեամբ)

Գ ր է ց

Պ. Տ Օ Ն ա պ է ս է ս Ա

Գ ի ն

2 1/2 շիլին 1 րբ. 25 կոպ.

3 ֆլ. 60 սանթ

Դիմել աշխատասիրողին.

117 Կոստօֆէն Քօս

Հեթհեթս'ս Րուֆ

Լօնսօն Մ.

Отговорникъ

Мурадъ-Ераносиъч

Печатница „Взаимность“, Варна